

N:o 87.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 20 Maj 1874.
 — — — — Andra Kammaren den 21 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, angående rättighet för lärare vid enskilda läroverk att efter skedd befordran till tjänst vid Statens läroverk få beräkna sig till godo den tid, de vid enskildt läroverk tjenstgjort.

(Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 1) Utlåtande N:o 16 och Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 11.)

S. A. K.

Uti en hos Riksdagen väckt motion är vordet andraget, att, oaktadt nästan årligen ökade anslag till de af staten bekostade elementarläroverken måst begäras och äfven beviljats, dessa läroverk likväl icke kunde anses fylla behofvet, hvarföre ock af enskilda personer inrättade elementarskolor i flera städer, der statens egna skolor varit talrikast besökta, uppstått och kunnat fortvara; att de privata elementarläroverken icke fått af staten röna annan uppmuntran, än att det medgifvits dem att under uppsigt af utsedda censorer låta sina lärjungar i maturitetsexamen pröfvas af egna lärare, hvar-
 emot för de vid enskilda skolorna anställde lärarne, hvilka arbetade för samma mål och gjorde det allmänna samma gagn, som lärarne i statens egna läroverk, intet blifvit å statens sida gjordt; att emellertid Riksdagen redan år

1868

1868 uttalat den åsigt, att uppkomsten och vidmakthållandet af enskilda läroverk borde uppmuntras och befrämjas, och då antagligt vore, att anslagen till statens elementarläroverk skulle komma att alltjemt växa, om icke något medel till förebyggande deraf vidtages, men ett sådant medel vore, att man beviljade de enskilda läroverken några förmåner, hvarigenom dylika skolor skulle komma att uppstå vid sidan af statens i de städer, der de offentliga läroverken började att fyllas af för stort lärjungeantal, har motionären af dessa och i öfrigt anförda orsaker samt under förutsättning, att vissa bestämmingar och villkor för erhållande af de åsyftade förmånerna komme att fastställas, föreslagit, det Riksdagen ville hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes meddela sådana stadganden, hvarigenom filosofie kandidat eller filosofie doktor, som inför vederbörlig myndighet aflagt godkänt adjunkts- eller kollegaprof, samt filosofie doktor, som på samma sätt aflagt godkänt lektorsprof, måtte, vid befordran till adjunkts- eller kollega- samt lektorsbefattning vid statens läroverk, ega att för framtida lönetur räkna sig till godo den tid, han efter detta profs afläggande tjenstgjort vid enskildt med dimissionsrätt hugnadt läroverk eller vid af Kongl. Maj:t under vederbörlig inspektion staldt femklassigt dylikt, så framt sådan lärare kunde styrka sig hafva haft till timantal och beskaffenhet fullt jemförlig tjenstgöring med den, som för kollega, adjunkt eller lektor vid statens skolor vore i lag stadgad, och derjemte minst fem år tjenstgjort vid sålunda beskaffadt enskildt läroverk.

Vid behandlingen af detta förslag har blifvit anfördt, bland annat, att utur sympunkten af statens eget intresse enskilda skolors uppkomst och bestånd borde befrämjas, dels emedan staten härigenom bereddes en lättnad i de uppoffringar och omkostnader, den måste iklåda sig för ungdomens uppfostran, dels emedan en för undervisningen välgörande täflan skulle uppstå emellan de enskilda och statens läroverk, hvilka komme att sträcka sig äfven till sjelfva sättet för undervisningens anordnande och hvaraf fördelarne blefve så mycket större, som de enskilda läroverken kunde härutinnan röra sig med större frihet samt derigenom bereda tillfälle att samla erfarenhetsrön och vinna visshet i afseende på tillämpligheten eller det praktiska värdet af grundsatser och åsigt, hvilkas rätta halt bäst pröfvades i och genom erfarenheten; och om det således kunde med skäl sägas, att mången god lärdom för det allmänna undervisningsväsendet stode att hemta från de enskilda läroverken, så borde ock erkännas, att staten kunde tillgodogöra sig dugliga lärarekrafter genom att mottaga lärare, som i privatskolorna vunnit sin pedagogiska utveckling. För vinnande af detta ändamål, och då ett af

de största hindren för befrämjandet af dylika skolors uppkomst låge uti svårigheten att förvärfva lärarekrafter, enär staten hade att erbjuda dem, som ville egna sig åt lärarekallet, större förmåner, vore oundgängligen nödigt att lätta öfvergången från de enskilda till de offentliga läroverken samt att medgifva lärare, som tjenstgjort i de förra, vissa förmåner i det ifrågavarande hänseendet.

Riksdagen, som funnit en sådan förmån för privatskolors lärare, som nu blifvit ifrågakämd, böra dem tillerkännas, har likväl antagit, att dervid borda fästas sådana vilkor, att lärare vid de enskilda läroverken icke måtte med sin fördel finna förenligt att söka tjenst vid de offentliga först sedan deras krafter blifvit utnötta, samt i sådant hänseende hållit före, att det borde stadgas att för tjenstgöring vid enskildt läroverk icke i något fall mer än tio år finge beräknas såsom grund för uppflyttning i högre lönegrader. Beträffande öfriga vilkor för tillgodonjutande af den rätt, hvarom här är fråga, har Riksdagen, under förutsättning att åt lärarne vid de enskilda, under statens kontroll ställda läroanstalterna borde gifvas i allt väsendtligt likställighet med lärarne vid statens egna läroverk, ansett deraf böra följa, att lärarne vid enskilda läroverk skola hafva aflagt föreskrifna akademiska prof samt derjemte genomgått den profärskurs vid något högre elementarläroverk för inhemtande af öfning och erfarenhet i lärarekallet, som nu finnes eller framdeles kan blifva föreskrifven. Hvad angår det s. k. praktiska profvet, som för utnämning till lärare vid statens läroverk skall afläggas inför vederbörande myndighet, har Riksdagen likaledes ansett detsamma böra af privatläraren ovilkorligen fordras, enär vid privatläroverken icke förekommer någon lagligen bekräftad utnämning till tjenstbefattning såsom vid de offentliga skolorna. Emot en sådan föreskrift kan väl erinras, att för lärare i allmänhet icke är medgifvet aflägga undervisningsprof i annat fall än i sammanhang med ansökning till erhållande af tjenstbefattning vid statens läroverk, men da undantag i detta fall redan finnas i lag stadgade, har Riksdagen antagit, att någon svårighet icke skall förefinnas att bereda tillfällen för de ifrågavarande profvens afläggande inför vederbörande myndighet. Slutligen har Riksdagen funnit, att lärare vid enskildt läroverk skall, för tillgodonjutande af den förmån, hvarom fråga nu är, visa sig hafva med nit och skicklighet tjenstgjort under minst fem år vid ett och samma privatläroverk; äfvensom att intyg, som i sådant afseende utfärdas, bör vara afgifvet af rektor vid det enskilda läroverket, men derjemte bestyrkt af en person, som å statens vägnar har att öfvervaka den enskilda läroanstaltens verksamhet.

På nu anförda grunder får Riksdagen i underdånighet anhålla, det

Eders Kongl. Maj:t behagade i nåder förordna, att filosofie kandidat eller filosofie doktor, som i behörig ordning genomgått den profärskurs, som för anställning i statens läroverk är eller kan vara föreskrifven, samt inför vederbörlig myndighet aflagt godkänt undervisningsprof, må, vid befördran till adjunkts-, kollega- eller lektorsbefattning vid statens läroverk ega att för framtida lönetur räkna sig till godo den tid, han från och med året näst efter bemälda profs afläggande tjenstgjort såsom lärare vid enskildt, af minst fem klasser bestående och under den inspektion, som Eders Kongl. Maj:t kan finna godt att anordna, staldt läroverk, så framt hans förenämnda tjenstgöring varit väsentligen lika med adjunkts, kollegas eller lektors tjenstgöring, samt han företer vederbörligt intyg derom, att han med nit och skicklighet fullgjort sina alligganden: dock att för sådan lönetursberäkning erfordras att hafva vid ett och samma privatläroverk varit anställd under minst fem år, afvensom att i intet fall *den* tid, som för lönetur beräknas, får öfverskrida tio år.

Riksdagen framhårdar etc.

Stockholm den 21 Maj 1874.
